

A devenit de mult timp o tradiție în viața noastră culturală ca împlinirea aniversării îndelungatei și rodniciei activității a unei instituții muzeale, să fie însoțită și de publicarea unui volum omagial în care să se facă un bilanț al muncii însuflețite și plină de abnegație desfășurată de personalul acesteia, aparținând uneia sau mai multor generații. Acesta este de fapt profilul volumului de față, ce-l recenzăm, al unei cunoscute publicații, cu caracter de periodic, a Muzeului de istorie a municipiului București, care de la apariția sa, într-o nouă serie, de aproape un deceniu s-a impus în atenția specialiștilor, prin contribuția pe care o aduce la dezvoltarea istoriografiei și studiilor muzeale din țara noastră. Cum era și firesc, în loc de prefață a fost înscris un articol intitulat „Muzeul de istorie a municipiului București la a 50-a sa aniversare” semnat de Fl. Georgescu și P. Dache, doi din directorii săi, în care sînt subliniate nu numai principalele etape ale activității specifice ale acestei instituții de cultură și de cercetare științifică totodată dar și contribuția sa deosebită, prin diferite forme de manifestare, la îmbogățirea patrimoniului nostru științific și cultural. Tot pe linia evocării trecutului muzeului se înscriu încă alte două articole, primul aparținînd lui Dinu V. Rosetti, celălalt lui Gh. Astancă. În primul din ele sînt redată sub formă de însemnări memorialistice o serie de date interesante privind activitatea Muzeului municipal din anii 1931—1948; al doilea este o prezentare a personalității dr. George Severeanu, unul din foștii directori ai muzeului, care prin donațiile sale a sporit considerabil colecțiile acestei instituții.

O bună parte din materialele publicate în acest volum privesc săpăturile arheologice întreprinse pe diferite șantiere din perimetrul orașului în ultimii ani, fie pentru salvarea unor vestigii istorice acoase la iveală cu prilejul deschiderii șantierei de construcții, fie pentru cercetarea unor anumite momente din trecutul orașului. În acest sens Gh. Cantacuzino și C. Fedorovici prezintă cîteva morminte de femei decedate în timpul nașterii descoperite în necropola neolitică de la Cernica, descoperire de valoare europeană, M. Turcu scoate în evidență valoarea istorică a descoperirilor din așezarea getică și feudală de la Bragadiru din anii 1968—1969, Ar. Ștefănescu discută materialul arheologic aflat pe șantierele de construcții din cartierul Vitan în 1969, identificînd cu acest prilej vatra unui vechi sat dispărut — Greci —, iar Panait I. Panait urmărește evoluția perimetrului Curții vechi pe timp de aproape trei secole (XVI—XVIII), în lumina descoperirilor arheologice, mai ales din ultimul deceniu, stabilind cu acest prilej, ca ipoteză de lucru, existența inițial în acest loc a unei construcții cu caracter militar iar ulterior a așezării cu caracter urban care o vreme a dăinuit la adăpostul acestei fortificații.

Studiile și articolele următoare tratează probleme din cele mai variate din trecutul orașului București din evul mediu până în zilele noastre și anume din punct de vedere : economic, social, politic, administrativ și cultural.

Cele privind unele aspecte ale dezvoltării economice se referă la apariția și dezvoltarea meșteșugurilor medievale (Șt. Olteanu), pe ramuri de producție, dar și în cadrul unei singure ramuri cum ar fi morăritul (M. Stan), la începuturile industriei locale într-o anumită parte a orașului (Gh. Vasilescu), la circulația monetară (M. Grigoriuță) și separat (M. Cojocaru) și posibilitatea existenței unei monedii bucureștene în evul mediu (O. Iliescu).

Altele mai numeroase au în vedere etapele principale ale dezvoltării administrației orașului din evul mediu până în epoca modernă. În acest sens se remarcă materialele privind delimitarea cartierelor sau mahalalelor orașului (P. Petrescu) și separat (N. Vătămanu), traseul unor vechi străzi bucureștene (G. D. Florescu), și separat (D. Minovici), nomenclatura străzilor din București în perspectiva istorică (C. C. Giurescu), evoluția teritoriului orașului în perioada precapitalistă și consecințele sale economice (L. Ștefănescu), organizarea administrativă a orașului (P. Dache). În fine tot aici pot fi incluse două studii, unul cu privire la aspectul exterior al orașului oglindit într-o veche stampă din sec. XVII — cea mai veche cunoscută până acum —, (P. Cernovodeanu), celălalt privind o analiză a evoluției stemei municipiului în epoca modernă și în zilele noastre (D. Cernovodeanu).

Un loc deosebit îl ocupă acele studii care se referă la evenimentele politice și sociale din viața orașului. În primul rând vom menționa comunicarea despre stabilirea capitalei României în București, îndată după realizarea unirii Principatelor fiind nu numai o problemă administrativă dar și una politică și socială totodată. Argumentele prezentate de autor (Șt. Ionescu) dar mai ales mărturiile contemporanilor acelor vremi dovedesc că numai existența unei burghezii puternice în acest oraș, cea mai omogenă în comparație cu aceea din celelalte orașe ale celor două țări, a fost hotărâtoare pentru elaborarea acestui act istoric. În ceea ce privește epoca imediat următoare ea este ilustrată de un articol cu caracter militar în aparență dar cu profunde implicații politice în realitate care privește construirea fortificațiilor orașului timp de mai bine de un sfert de secol (1866—1900). (C. Căzănișteanu).

Sînt apoi acele studii și articole ce privesc puternicile frământări politice desfășurate în jurul adoptării constituției României din 1923 (E. Popescu), manifestările democratice antifasciste din decembrie 1937 din perioada creșterii pericolului fascist din România (Gh. I. Ioniță), acțiunile muncitorești bucureștene sub conducerea P.C.R. împotriva dictaturii militare-fasciste (V. Tatomir), lupta populației orașului din împrejurimile sale pentru înfăptuirea reformei agrare după cel de-al doilea război mondial (Al. Cebuc), în fine importanța pe care a avut-o acțiunea forțelor democratice din capitala țării în timpul alegerilor parlamentare din noiembrie 1946 acțiune menită să contribuie la desăvîrșirea revoluției democratice și la trecerea la revoluția socialistă în țara noastră, (E. Cofas). Un loc aparte este rezervat unui articol care tratează o problemă privind relațiile politice româno-albaneze de la sfîrșitul sec. XIX și începutul sec. XX, în care se arată contribuția cercurilor politice bucureștene la mișcarea de eliberare națională albaneză, ce avea să pună bazele în 1912 statului național independent albanez (N. Ceachăr și G. Maksutovici).

Nu lipsesc din acest volum nici acele studii de istorie culturală. Unul din ele privește dezvoltarea învățămîntului superior în evul mediu și mai ales în sec. XVIII, în condițiile pătrunderii în țara noastră a ideologiei iluministe (mai

ales de proveniență franceză) datorită căreia școala superioară bucureșteană a cunoscut o nouă orientare la nivelul școlilor similare europene din acea vreme (I. Ionișcu). Un altul se face ecoul unor scene de viață cotidiană bucureșteană de la mijlocul sec. XIX, mai ales, din epoca existenței saloanelor literare (G. Potra), iar ultimul are aspectul unei priviri retrospective în viața de zi cu zi a orașului, din sec. XIX, prin intermediul câtorva picturi în ulei, aparținând unor maeștri ai penelului (Th. Aman, H. Frenk) piese aflate în colecțiile Muzeului de artă al R. S. România, (P. Constanținescu).

De un deosebit interes sînt și acele articole cu caracter strict muzeografic. Ele sînt menite să prezinte cititorului pe de o parte o serie de materiale existente printre exponatele din vitrine sau printre obiectele din depozit recent achiziționate, de ex. topoare de stîlc eneolitice, statuete și fragmente de statuete de lut ars din Tarent și Sicilia, precum și obiecte ce au aparținut lui Armand Călinescu (M. Tzany, separat V. Crăciunescu, separat A. Bene). Pe de altă parte în câteva articole se subliniază modul în care sînt popularizate prin expoziții unele materiale din fondurile muzeului expoziții temporare alcătuite pe diferite teme din istoria poporului român (M. Savin, separat V. Tatomir). În fine mai sînt arătate concepțiile unor istorici și oameni de cultură cu privire la funcția educativ-culturală a muzeului (R. Macri), activitatea personalului laboratorului de restaurare al muzeului (G. Pantelimon) și modalitățile și rezultatele obținute cu prilejul colaborării muzeului cu alte unități similare din județul Ilfov (V. Cosma).

Volumul se încheie cu o Cronică a activității colectivului muzeului pe anul 1970 (D. Cârstea), cu o bibliografie a lucrărilor științifice elaborate de cercetătorii muzeului apărute în ultimele două decenii (E. Porumbeanu) și cu lista salariilor muzeului la data apariției volumului (1971).

Privit în ansamblu, volumul care însumează 464 pag. cuprinde un material de o deosebită valoare științifică. Pus în circuitul științific el constituie un pas înainte în dezvoltarea istoriografiei românești referitoare la capitala țării. Acest fapt se datorește în primul rînd amplei documentări de arhivă și prezentării materialelor rezultate din săpăturile arheologice recente; apoi bogatei bibliografii care însoțește aproape fiecare din materialele publicate.

Multe din aceste studii și articole sînt însoțite de ilustrații, hărți, planuri, schițe, facsimile, desene, tabele etc. lucrate cu multă mîgălă și reproduse în bune condiții tehnice, care sporesc modul de înțelegere al conținutului lor. În acest sens credem că era indicat, mai ales că subiectul respectiv o împunea de la sine, ca unele din aceste materiale să fi fost însoțite și ele de planșe și schițe care să prezinte cititorului modul evolutiv al problemei (de ex. la cele semnate de Panait I. Panait, A. Ștefănescu, P. Popescu, C. Căzănișteanu, L. Ștefănescu, M. Stan). Comparat cu alte publicații similare și chiar cu numerele sale anterioare, prezenta publicație are un conținut echilibrat ca tematică, vine cu noi contribuții în îmbogățirea istoriografiei relativ la trecutul orașului București și face cîinste atât colaboratorilor cit și colectivului de redacție sub îngrijirea căruia apare.

CONSTANTIN ȘERBAN